

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 6.4.2009
COM(2009) 159 galīgā redakcija

**EIROPAS KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM,
EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU
KOMITEJAI**

Nobeiguma ziņojums par Kopienas darbības programmu izglītības jomā (Socrates) un profesionālās izglītības jomā (Leonardo da Vinci) un vairākgadu programmu (2004.–2006. g.) informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) efektīvai integrēšanai izglītības un apmācības sistēmās Eiropā (E-mācības) otrā posma (2000.–2006. g.) īstenošanu un ietekmi

**EIROPAS KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI, EIROPAS PARLAMENTAM,
EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU
KOMITEJAI**

**Nobeiguma ziņojums par Kopienas darbības programmu izglītības jomā (*Socrates*)
un profesionālās izglītības jomā (*Leonardo da Vinci*) un vairākgadu programmu
(2004.–2006. g.) informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) efektīvai
integrēšanai izglītības un apmācības sistēmās Eiropā (E-mācības) otrā posma
(2000.–2006. g.) īstenošanu un ietekmi**

1. IEVADS

1.1. Informācija par ziņojumu

Šis ziņojums ir izveidots, lai izpildītu prasības, kas izklāstītas Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumos, ar kuriem izveido Kopienas darbības programmas izglītības jomā (*Socrates* 2000.-2006. g.)¹, profesionālās izglītības jomā (*Leonardo da Vinci* 2000.-2006. g.)² un izglītības un apmācības sistēmās Eiropā integrē informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (IKT) (E-mācības 2004.-2006. g.)³.

Kopā šīs programmas saņēma vairāk nekā 3 miljardus euro no Kopienas fondiem. Tās papildināja viena otru, palīdzēja veidot zināšanu Eiropu un deva Eiropas Komisijai spēcīgus rīkus Lisabonas mērķu sasniegšanai izglītības un apmācības jomā⁴.

Laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam vairākas šo programmu iniciatīvas integrētas vienā kopumā, proti, jaunajā Mūžizglītības programmā⁵. Lēmums veikt kopīgu novērtējumu un sniegt šo kopīgo ziņojumu atbilst minētās integrācijas principiem.

¹ Nobeiguma novērtējuma ziņojums paredzēts 14. panta 4. punktā Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumam Nr. 253/2000/EK, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 885/2004.

² Padomes Lēmuma Nr. 1999/382/EK, kura jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 885/2004, 13. panta 5. punktā paredzēts noslēguma ziņojums par programmas īstenošanu.

³ Lēmuma Nr. 2318/2003/EK 12. panta 2. punktā paredzēts nobeiguma novērtējuma ziņojums.

⁴ Skatīt, piemēram, Izglītības padomes ziņojumu par konkrētiem nākotnes mērķiem izglītības un apmācību sistēmām

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 15. novembra Lēmums Nr. 1720/2006/EK, ar ko izveido rīcības programmu mūžizglītības jomā.

Šā ziņojuma pamatā ir minēto triju programmu kopīgs ārējs novērtējums, kurā iekļauta to valstu ziņojumu analīze, kuras piedalījās programmās⁶.

1.2. Programmu apraksts

1.2.1. *Socrates*

Programmai *Socrates*, kuras budžets kopumā bija 2093 miljardi euro, bija četri konkrēti mērķi: stiprināt Eiropas dimensiju izglītībā, veicināt ES valodu zināšanas, sekmēt sadarbību un mobilitāti izglītības jomā un rosināt inovāciju izglītībā.

Programmu veidoja trīs galvenās apakšprogrammas – *Comenius*, *Erasmus* un *Grundtvig*, kas attiecīgi iekļāva skolas, augstāko izglītību un pieaugušo izglītību. Tās savukārt papildināja vēl divas apakšprogrammas, proti, *Lingua*, kas veicina valodu apguvi, un *Minerva*, kas veicina tālmācību un informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (IKT) izmantošanu pedagogijas mērķiem. Paredzēja arī kopīgas darbības ar saistītām programmām.

1.2.2. *Leonardo da Vinci*

Programmai *Leonardo da Vinci* bija trīs pamatmērķi: uzlabot prasmes (it īpaši jauniešiem sākotnējā profesionālā apmācībā), uzlabot nepārtrauktas profesionālās apmācības kvalitāti un pieejamību un prasmju un kvalifikācijas iegūšanu mūža garumā, kā arī veicināt un palielināt ieguldījumu, ko profesionālā apmācība sniedz inovācijas procesam, lai uzlabotu konkurētspēju un uzņēmējdarbību un radītu jaunas nodarbinātības iespējas. Programmas *Leonardo da Vinci* kopējais budžets bija 1270 miljardi euro.

Programmā bija sešas darbības jomas: mobilitāte, izmēģinājuma projekti, valodu prasmes, starptautiski sadarbības tīkli, atsauces materiāli un saistīti pasākumi. Paredzēja arī kopīgas darbības ar saistītām programmām.

1.2.3. *E-mācības*

Programmas *E-mācības* mērķis bija atbalstīt un turpmāk pilnveidot IKT izmantošanu izglītībā un apmācībā. Mērķis bija palīdzēt veidot kvalitatīvu izglītību un skatīt zināšanu sabiedrības vajadzības saistībā ar mūžizglītību. Laika posmā no 2004. līdz 2006. gadam pieejamais budžets bija 44 miljoni euro, 45% paredzot skolu sadraudzības un sadarbības tīklu veidošanai ar IKT starpniecību (*E-sadraudzība*). Tika izstrādāti jauni organizācijas modeļi, lai radītu virtuālās augstskolas un tādējādi augstskolu Eiropas mēroga sadarbībai piešķirtu virtuālu dimensiju. Veicināja arī digitālās kompetences iegūšanu,

⁶ Dokumenti pieejami šādā tīmekļa vietnē:
http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/index_en.htm#postsoc2.

liekot uzsvaru uz jaunām prasmēm, kas vajadzīgas informācijas virzītā sabiedrībā.

2. PAMATDATI PAR PROJEKTIEM UN DALĪBNIEKIEM⁷

Vērtētās programmas atbalstīja dažādas darbības, un katra no tām bija vērsta uz atšķirīgiem aspektiem vai mērķgrupām. Tomēr gandrīz visās programmās guva būtiskus rezultātus, izveidojot mobilitātes pasākumus, sadarbības projektus starp partneriem no dažādām valstīm un pilnveidojot sadarbības tīklus un rīkus.

Mācību posmi ārzemēs bija paredzēti gan programmā *Socrates*, gan programmā *Leonardo da Vinci*: mācību mobilitātē iesaistījās 943 000 augstskolu studentu, savukārt 135 000 augstskolu pasniedzēju devās lasīt lekcijas ārzemēs, un programmā *Erasmus* bija iesaistītas aptuveni 2500 iestādes. Vairāk nekā 311 000 stažieru un studentu un 56 000 pasniedzēju piedalījās vairāk nekā 19 300 profesionālās apmācības mobilitātes projektos. Personāla un skolotāju mobilitāti finansēja gan apakšprogrammā *Comenius*, gan apakšprogrammā *Gruntvig* (attiecīgi 56 329 un 5500 dalībnieku).

Organizācijas sadarbojās nelielos partnerības projektos: piešķīra vairāk nekā 74 000 piešķirumu, lai skolas varētu piedalīties apakšprogrammā *Comenius*, un 7800 skolas iesaistījās E-sadraudzībā. Vēl 20 000 piešķirumu ļāva pieaugušo izglītības iestādēm sadarboties šajā jomā.

Daudzpusīgi projekti un sadarbības tīkli atbalstīja sadarbību ar daudziem partneriem no dažādām dalībvalstīm un citām iesaistītām valstīm: 434 apakšprogrammā *Comenius* un 455 apakšprogrammā *Gruntvig*. Programmas *Erasmus* 520 projektos izstrādāja kopīgas mācību programmas, un programmā *Leonardo da Vinci* vairāk nekā 2000 izmēģinājuma projekti ieviesa inovāciju profesionālās apmācības jomā.

Apakšprogrammā *Lingua* veicināja 144 projektus saistībā ar valodu apguvi un rīku izstrādi, lai paplašinātu valodu kursu pieejamību, un apakšprogrammā *Minerva* piešķīra 347 piešķirumus, lai atbalstītu IKT izmantošanu izglītībā.

3. PROGRAMMU IETEKME⁸

Novērtējums apliecināja, ka šīs ES programmas atbilst attiecīgo nozaru vajadzībām un ka daudzas no darbībām nebūtu bijušas iespējamās bez finansiālā atbalsta.

⁷ Triju programmu rezultātu pārskats sniegts pielikumā. Šajā ziņojumā un tabulā minētie skaitļi ir aktualizēti atbilstoši jaunākajai Eiropas Komisijas statistikai.

⁸ 3. sadaļā sniegto datu pamatā ir atbildes, kuras saņēma ārējā novērtējuma laikā veiktajās aptaujās.

3.1. Ietekme uz konkrētām nozarēm

3.1.1. Skolu izglītība

Galvenās programmas, kas ietekmēja skolas, bija apakšprogrammas *Comenius* un E-sadraudzība. Apakšprogrammās *Comenius* un E-mācības atbalstītās partnerības piešķir skolām Eiropas dimensiju un perspektīvu, kā arī uzlaboja vidi iesaistītajās skolās sadarbības ziņā starp skolotājiem un skolēniem, un dažādiem jautājumiem⁹. Tās palīdzēja radīt skaidrāku izpratni par Eiropas identitāti, dodot skolām iespēju sadarboties ar skolām citās Eiropas valstīs. Skolu partnerības ļāva skolotājiem uzlabot mācīšanas prasmi un deva skolēniem un skolotājiem iespēju uzlabot svešvalodu un IKT prasmes, piedalīties Eiropas sadarbības projektos un radīt ilgtspējīgu saikni ar saviem līdziniekiem citās valstīs. Aptuveni 85 % aptaujāto *Comenius* dalībnieku uzskatīja, ka viņu darbība nebūtu bijusi iespējama bez Komisijas finansējuma. Pastiprinātai mobilitātei skolu izglītībā no visām programmas darbībām bija visuzskatāmākā ietekme.

Tieša ietekme uz skolu mācību programmām kopumā un uz skolu politiku un skolu izglītības attīstību bija ierobežotāka. Tomēr vietējā mērogā mācību programmas un mācīšanas metodes uzlabojās. Projekti, partnerības un atsevišķi mobilitātes pasākumi ietekmēja izglītības praksi tiem, kuri bija tieši iesaistīti. Konkrēti 64 % no visiem finansējuma saņēmējiem ziņoja par zināšanu un prasmju uzlabošanu, un puse uzskatīja, ka lielākā priekšrocība bija dalīšanās ar labu praksi Eiropas mērogā. Skolu iestādēm un administratoriem bija iespēja palielināt programmas ietekmi uz skolu vadību. Tomēr nereti tie nevarēja izplatīt rezultātus un pieredzi plašākai auditorijai un/vai līdz izglītības politikas līmenim.

3.1.2. Augstākā izglītība¹⁰

Lielākā daļa augstākās izglītības iestāžu piedalījās programmā *Erasmus*, tādējādi ļaujot programmai stimulēt Eiropas dimensiju un inovāciju augstākajā izglītībā un ietekmēt personīgā, iestāžu un politikas līmenī.

Vispozitīvākā ietekme bija mobilitātes pieaugums. Mobilitāte ietekmēja dalībnieku personīgo un profesionālo attīstību un palīdzēja veidot atvērtāku attieksmi un skaidrāku un pamatotāku perspektīvu turpmākām studijām vai profesionālajai dzīvei, kā arī uzlaboja izpratni par Eiropu un "piederību Eiropai". ES valodu zināšanas ir uzlabojušās, un izveidots ciešāks kontakts ar Eiropas kolēģiem. Kā apstiprināja 89 % aptaujāto, mobilitātes programmu

⁹ Ziņojums par *Comenius* skolu partnerību ietekmi uz iesaistītajām skolām publicēts šādā tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/education/doc/reports/index_en.html.

¹⁰ Informācijas pamatā ir arī pētījums "Erasmus ietekme uz augstāko izglītību Eiropā: kvalitāte, atvērtība un starptautiskums", ko *Cheps* vadībā veicis konsorcijs partnerībā ar *INCHER – Kassel* un *Ecotec* (2008.g.).

dalībniekiem bija vieglāk iesaistīties nodarbinātībā¹¹, jo viņiem bija starptautiska pieredze un valodu prasmes.

Programmai *Erasmus* bija arī būtiska ietekme valsts un starptautisko iestāžu līmenī. 94 % aptaujāto atzina, ka programma *Erasmus* palielinājusi un palīdzējusi uzturēt sadarbību starp iestādēm. Ietekme uz augstskolu internacionalizēšanas stratēģijām un starptautisko atbalsta pakalpojumu attīstību ir bijusi būtiska, savukārt ietekme uz mācīšanu un pētniecību departamentu līmenī nav bijusi tik tieša, piemēram, ar izveidoto starptautisko sadarbības tīklu starpniecību.

Turklāt programma *Erasmus* rosinājusi pārmaiņas valsts un Eiropas augstākās izglītības politikā. Tā iedvesmojusi piecus no sešiem darbības virzieniem Boloņas deklarācijā¹² un atbalstījusi centienus sasniegt Boloņas procesā izvirzītos mērķus. Boloņas procesa rezultātā saskaņota kursu struktūra, savukārt programma *Erasmus* tiecās nodrošināt rīkus un atbalstu to izmantošanai (piemēram, Eiropas kredītpunktu pārnese sistēma), stimulēt kopīgo grādu pilnveidošanu un izstrādāt uz sadarbību balstītas mācīšanas metodes.

Lai gan pētniecības darbības augstākās izglītības iestādēs nav programmas *Erasmus* galvenā mērķjoma, tai bijusi labvēlīga ietekme uz pētniecību. Tā palīdzējusi palielināt augstākās izglītības iestāžu līdzdalību starptautiskos kopīgās pētniecības projektos, veicinājusi sadarbības tīklu veidošanu starp iestādēm un starptautiskās augstākās izglītības darbinieku konferencēs panākusi lielāku apmeklētāju skaitu un/vai šādu konferenču rīkošanu.

3.1.3. *Pieaugušo izglītība*

Ziņojumā norādīts, ka lielākā ietekme, kāda bijusi uz pieaugušo izglītību, konstatēta iestāžu sadarbības turpināšanā (93 % no iesaistītajām organizācijām), lielākās mobilitātes iespējās un eiropeiskākā perspektīvā no atsevišķu cilvēku un iestāžu viedokļa (90 %). Tādējādi apakšprogramma *Grundtvig* guvusi uzskatāmus panākumus, integrējot Eiropas dimensiju pieaugušo izglītībā – jomā, kurā līdz šim gandrīz nav bijis Eiropas mēroga sadarbības pieredzes un kurai raksturīga salīdzinoši vāja iestāžu infrastruktūra, liels nepilna laika un brīvprātīgā personāla īpatsvars un stipri atšķirīgas iezīmes starp valstīm.

Novērtējums liecināja par būtisku ietekmi saistībā ar mācīšanas, mācību programmu un apguves un pārvaldības metožu uzlabošanu (74 %). Kā priekšrocību minēja arī uzlabotu profesionālo kvalifikāciju un ciešāku

¹¹ Uzlabotu nodarbinātību konstatēja arī pētījumā “Par *Erasmus* mobilitātes profesionālo vērtību”, ko veica Augstākās izglītības pētniecības starptautiskais centrs (*INCHER-Kassel*) un Kaseles universitāte Vācijā (2006. g. novembris).

¹² Skatīt 10. zemsvītras piezīmē minēto pētījumu.

sadarbības tīklu veidošanu starp pieaugušo izglītībā strādājošo personālu Eiropā, un vairāk nekā puse aptaujāto (56 %) uzskatīja, ka viņu dalība apakšprogrammā *Gruntvig* uzlabojusi viņu nodarbinātības iespējas un spēju pielāgoties.

Visbeidzot, apakšprogrammai *Gruntvig* ir bijusi salīdzinoši liela ietekme attiecībā uz izglītības iespēju uzlabošanu nelabvēlīgām sociālām grupām: gandrīz puse dalībnieku teica, ka viņu darbībām bijusi nozīme, pievērsties cilvēkiem ar zemām prasmēm vai īpašām vajadzībām un grūti sasniedzamām grupām.

3.1.4. *Profesionālā izglītība un apmācība (VET)*

Programma *Leonardo da Vinci* atbilda profesionālās izglītības un apmācības vajadzībām, tā sekmēja ciešāku sadarbību Kopienas līmenī un palīdzēja sasniegt saskaņotību starp dalībvalstīm, uzskatāmi pielāgojot tās vairākgadu prioritātes Kopenhāgenas procesā iekļautajiem politikas mērķiem.

Būtiskas sociālekonomiskas priekšrocības sasniegtas attiecībā uz jauniešiem profesionālā izglītībā un apmācībā. Projekti palīdzējuši uzlabot viņu zināšanas un spēju pilnveidot prasmes mūža garumā. Vēl viena būtiska priekšrocība jauniešiem, kuri piedalījās programmas mobilitātes daļā, bija uzlabotas svešvalodu prasmes, uzlabojot viņu nodarbinātības iespējas un spēju pielāgoties virzībai darba tirgū.

Mobilitātes programmas un sadarbības izmēģinājuma projekti arī ievērojami ietekmēja kvalitatīvu mācību programmu un mācīšanas metožu izstrādi iesaistītajās iestādēs, kā to apstiprināja 63 % aptaujāto. Organizējot starptautisku sadarbību un prakses iespējas, programma palīdzēja vairāk atvērt *VET* sistēmas un attiecīgi radīja lielāku mācību programmu un kvalifikāciju pārskatāmību.

Programma ietekmēja arī *VET* politiku, izstrādājot standartus, metodes un rīkus, kurus iekļāva valsts un reģionālajā politikā un praksē. Politiskā ietekme visvairāk izpaudās vietējā (71 % aptaujāto) un reģionālā (57 %) līmenī, jo daudzi no partneriem darbojās šajā mērogā. Ietekmi konstatēja arī valsts politikas līmenī, bet mazākā mērā (46 %). Analizējot konkrētas valstis, konstatēja, ka ietekme bijusi lielāka valstīs, kurās *VET* sistēmas nav attīstītas, t. i., lielākoties jauno dalībnieku valstīs.

Kopumā programma sekmēja Eiropas *VET* jomas izveidi, kura citādi vispār nebūtu izveidota, vai arī tas būt noticis daudz lēnāk. Programmas svarīgākais ieguldījums attiecībā uz Lisabonas mērķu sasniegšanu bija jauniešu prasmju (un tādējādi darba tirgus iespēju) uzlabošana.

3.1.5. E-mācības

Programma E-mācības bija īpaši iedarbīga, organizācijās sniedzot īstemiņa rezultātus. Vairāk nekā 98 % aptaujāto E-mācību koordinātoru uzskatīja, ka viņu projekts labvēlīgi ietekmējis sadarbību starp iestādēm. Īpaši būtiskas priekšrocības iestādēm bija iesaistīšanās starptautiskā sadarbībā, kontaktu izveide un apmaiņa ar labu praksi.

E-mācības efektīvi sniedza rezultātus arī personālam un pasniedzējiem. 75 % aptaujāto uzskatīja vai bija pārliecināti, ka viņu projekts labvēlīgi ietekmējis mācīšanas kvalitāti, apguvi un mācību programmu.

Kopumā programma E-mācības sniedza pozitīvu ieguldījumu programmas "Izglītība un apmācība 2010" mērķu sasniegšanā. Tā sniedza īpaši labus rezultātus prasmju pilnveidošanā saistībā ar zināšanu ekonomiku un piekļuves nodrošināšanu IKT. No 67 % līdz 75 % aptaujāto uzskatīja vai bija pārliecināti, ka viņu projekts radījis augstākus digitālās kompetences standartus.

E-mācības bija īpaši efektīvas, nodrošinot inovatīvu un interesantu modeli, kas skolām piedāvā bezmaksas piekļuvi E-sadraudzības portālam, sadarbības partneru meklēšanas dienestam, skolu projektu atbalstam, padomiem pedagoģijas jomā un labai praksei. Izrādījās, ka šī pieeja uzrunāja mērķauditoriju un bija ļoti rentabla. Tā pārspēja ieinteresēto personu un dalībnieku cerības.

E-mācību darbības tagad integrētas mūžizglītības programmā, konkrēti *Comenius* E-sadraudzībā un *Erasmus* virtuālajās augstskolās.

3.2. Visām trijām programmām kopīgi ietekmes veidi

3.2.1. Eiropas izglītības telpas izveide

Konstatēts, ka visbūtiskākā ietekme bijusi Eiropas izglītības telpas izveidei, kura nodrošina ilgtspējīgu Eiropas sadarbības kultūru. Konkrēti programma *Erasmus* izveidojusi infrastruktūru, kurā piedalās gandrīz visas Eiropas augstskolas, un programma *Leonardo da Vinci* palīdzējusi izveidot starptautiskas sadarbības platformu *VET* jomā. Turklāt šīs programmas palīdz īstenot "zināšanu piekto brīvību"¹³.

¹³ Kā 2008. gada 13. un 14. marta sanāksmē pieprasīja Eiropas Padome. Papildu informācijai skatīt Prezidentūras secinājumus, Eiropas Savienības Padome, Brisele 7652/08, Rev. 1, 2008. gada 20. maijs, 8. punkts:
http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf.

3.2.2. *Mācīšanas prakses un pārvaldības uzlabošana*

Otra svarīgākā kopīgā ietekme izpaudās mācīšanas, apguves un pārvaldības jomā. Profesionāli varējuši gūt jaunas zināšanas, ko viņi plaši piemērojuši līdz ar informācijas izplatīšanas tīklu būtisko ieguldījumu un ietekmi uz pārvaldību.

3.2.3. *Ietekme uz atsevišķiem cilvēkiem un sabiedrību: sociālekonomiskā ietekme*

Programmas stiprināja “profesionālo sociālo kapitālu”¹⁴, t. i., konkrētā kontekstā (organizācijā vai iestādē) esošos resursus un priekšrocības. Šī pievienotā vērtība ar mobilitātes programmu, sadarbības tīklu un partnerību starpniecību būtiski ietekmēja gan atsevišķas personas, gan organizācijas. Kopumā ziņoja par uzlabojumiem atsevišķu personu prasmēs, kas nav tehniskas (piemēram, komunikācijas iemaņas, pašpārliecība, pašizpratne un spēja sastrādāties ar citiem), valodu prasmēs, kultūru izpratnē un profesionālajā kompetencē.

Galvenā sociālekonomiskā ietekme izpaudās mobilitātes veidā, kas bija īpaši būtiska programmās *Erasmus* un *Leonardo*. *Erasmus* kalpoja kā instruments mobilitātes integrēšanai iestāžu līmenī un tās ciešai iekļaušanai augstskolu dzīvē. Savukārt programmā *Leonardo* mobilitātes shēmas bija programmas veiksmīgākie un rentablākie pasākumi. Viena no uzskatāmākajām programmas *Comenius* ietekmes izpausmēm bija skolas personāla mobilitātes iespēju radīšana. Piešķirumi programmās *Erasmus* un *Leonardo da Vinci* ne vienmēr bija pietiekami, lai cilvēki no nelabvēlīgākām sociālekonomiskām grupām varētu piedalīties. Tāpēc, novēršot sociālekonomiskās nepilnības, vislielākā ietekme bija programmām *Gruntvig* un *E-mācības*.

3.2.4. *Ietekme uz politiku un praksi ES un dalībvalstu līmenī*

Politiku un praksi visvairāk ietekmēja atsevišķu projektu centieni izplatīt rezultātus. Ietekme uz politiku visvairāk izpaudās vietējā līmenī, lai gan programmām *Leonardo* un *Erasmus* bija būtiska ietekme arī valsts un Eiropas līmenī, īpaši atbalstot Eiropas rīku īstenošanu, piemēram, Eiropas kredītpunktu pārneses sistēmu (*ECTS*), Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūru (*EKI*) un Eiropas kredītu sistēmu profesionālās izglītības un apmācības jomā (*ECVET*).

3.2.5. *Uzlabotas ES valodu prasmes*

Programmas plaši ietekmēja valodu apguvi, izstrādājot un izplatot jaunas metodes un piedaloties pašā projektā, lai gan tas parasti attiecās uz plašāk izmantotām valodām, īpaši angļu valodu.

¹⁴ “Profesionālais sociālais kapitāls” nozīmē vērtību, ko iegūst no sadarbības tīkliem un sadarbības veidošanas darbībām, ko veic programmās iesaistītie profesionāļi (skolotāji un pasniedzēji).

3.2.6. Ieguldījums ar Lisabonas stratēģiju saistītu mērķu sasniegšanā

Lai gan programmas izveidoja pirms Lisabonas stratēģijas, tās palīdzēja sasniegt stratēģijas mērķus, lielākoties padarot izglītības un apmācības sistēmas plašāk pieejamas, kā arī uzlabojot to kvalitāti un efektivitāti.

3.2.7. Strukturālās attīstības rīki

Saistībā ar konkrētajiem saskaņošanas, pārskatāmības un atzīšanas jautājumiem programmas atbalstīja tādu rīku izstrādi un īstenošanu, kas sekmē “strukturālu” attīstību, piemēram, Eiropas kredītpunktu pārneses sistēma (*ECTS*), Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūra (*EKI*) un Eiropas kredītu sistēma profesionālās izglītības un apmācības jomā (*ECVET*) un *Europass*.

4. GALVENIE IETEIKUMI MŪŽIZGLĪTĪBAS PROGRAMMAI

Novērtētāji sniedza vairākus stratēģiskus ieteikumus, lai uzlabotu atbalstu izglītībai un apmācības politikai mūžizglītības programmā. Viņi ierosināja arī darbības, kas paredzētas mūžizglītības programmas satura un pārvaldības uzlabošanai, kā arī tās ietekmes novērtēšanai. Komisija nodrošinās, ka šie ieteikumi tiek efektīvi ņemti vērā, izstrādājot darbības plānu. Par tā īstenošanas gaitu sniegs regulārus ziņojumus. Tomēr dažas atbildes jau sniegtas zemāk.

4.1. Struktūra un prioritātes

Novērtējumā norādīja, ka mūžizglītības programmā pēc iespējas vairāk jāizmanto iepriekšējā posmā gūtie panākumi, un ieteica uzlabojumus programmu nozaru daļā.

Attiecībā uz programmu *Erasmus* jāuzlabo mobilitātes kvalitāte, jāuzlabo ārzemēs iegūtās kvalifikācijas atzīšana, un uzņēmējdarbības nozarei, uzņēmumiem un pilsoniskajai sabiedrībai vairāk jāiesaistās, lai veidotu labāku saikni starp izglītību un darba tirgu.

Jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka programmā *Leonardo da Vinci* prioritāte joprojām tiek piešķirta Kopenhāgenas procesā apskatītajām jomām, piemēram, profesionālās izglītības un apmācības kvalitātei un pievilcīgumam līdz ar atpazīstamību un pārredzamību.

Skolu un pieaugušo izglītībā prioritāte jāpiešķir tādu pasākumu izstrādei, kuri sniedz būtisku ieguldījumu Lisabonas stratēģijā un attiecīgu kritēriju izpildei (mazināt skolas nepabeigšanas gadījumu izplatību un uzlabot līdzdalību mūžizglītībā).

Eiropas Komisija jau apņēmusies stingrāk uzraudzīt kvalitāti un atzīt mobilitātes periodus ārzemēs, un tā turpinās ciešu sadarbību ar dalībvalstīm, īstenojot *ECTS* un *EKI*.

Komisija turpinās arī stiprināt saikni starp programmu un politikā notiekošo. Ikgadējos uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus ir norādīti galvenie temati, par kuriem pieteikuma iesniedzēji ir aicināti iesniegt priekšlikumus attiecībā uz programmu. Šīs prioritātes ir noteiktas ciešā sadarbībā ar iesaistīto valstu iestādēm.

4.2. Pārvaldība un pārraudzība

Lai gan visās programmās guva zināmus panākumus informācijas rīku izstrādē, bija ļoti grūti gūt uzticamus, precīzus un savlaicīgus datus par iepriekšējo programmu sasniegumiem un rezultātiem. Īpaši ieteicams ir izveidot integrētu pārraudzības informācijas sistēmu, lai sistemātiski vāktu rezultātus un tos labāk uzraudzītu.

Eiropas Komisija jau risina šo jautājumu, ieviešot “*LLP Link*”, kopīgu pārvaldības rīku, ko izmantos visas mūžizglītības programmas valsts aģentūras (VA). Šī sistēma ļaus ievākt aktuālus, pilnīgus un konsekventus datus, kas iegūti VA ikdienā pārvaldot programmu.

4.3. Ietekmes novērtējums

Novērtējumā konstatēja, ka jāizstrādā “gudri” (*SMART*) uzdevumi, rādītāji un mērķi, t. i., tādi, kas ir konkrēti, mērāmi, sasniedzami, reālistiski un ar noteiktu termiņu, jo gandrīz visu programmu uzdevumi bija ļoti plaši, tāpēc tie neatbilda *SMART* kritērijiem. Turklāt bija arī trūkumi attiecībā uz rādītājiem un mērķiem.

Komisija atzīst, ka pienācīgi jāpārtrauga mūžizglītības programma un tās rezultāti, lai varētu noteikt tās ietekmi, un tā jau veikusi pasākumus, lai izstrādātu pienācīgus rādītājus programmas ietekmes noteikšanai.

4.4. Rezultātu izplatīšana un izmantošana

Novērtējumā norādīja, ka visām iesaistītajām pusēm jāuzlabo labas prakses izplatīšana un izmantošana, kā arī sasniegumu ilgtspēja un integrācija visos programmu līmeņos. Projektos jāpiešķir konkrēti līdzekļi informācijas izplatīšanai un jāizveido ilgtspējas plāns. Komisijai jāvienkāršo dalīšanās ar labu praksi ES līmenī un jāsniedz padoms. Valsts iestādēm jāpieņem efektīvas stratēģijas, lai rezultātus izplatītu un piemērotu savā valstī, lai nodrošinātu saikni starp mūžizglītības programmas rezultātiem un valsts politiku, kā arī lai uzraudzītu tās iespējas virzīt ES darba programmu.

Mūžizglītības programmā jau noteikti konkrēti mērķi, kuri rosinātu rezultātu maksimālu izmantošanu un apmaiņu ar labu praksi, lai tādējādi varētu uzlabot izglītības un apmācības kvalitāti. Transversālajā programmā iekļauta arī konkrēta pamatdarbība attiecībā uz politikas veidošanu.

Līgumā ar mūžizglītības programmas valsts aģentūrām paredzēts, ka tām jāveic saziņas un informācijas izplatīšanas darbības. Īpaši izcilām programmām piešķir Eiropas mūžizglītības balvu. Brošūras, kurās aprakstīti izcilākie sasniegumi Eiropā, ir labas prakses piemērs, ko iespējams pielāgot turpmākām vajadzībām.

Tiek rosināta un atbalstīta arī optimāla rezultātu, produktu un procesu izmantošana vairākās pieejamās datu bāzēs vai platformās, kuras izstrādā mūžizglītības programmā un Izglītības un kultūras ģenerāldirektorātā.

5. SECINĀJUMI

Programmu *Socrates*, *Leonardo da Vinci* un E-mācības novērtējums liecina, ka tās būtiski ietekmējušas izglītību un apmācību ES gan kvantitatīvā, gan kvalitatīvā ziņā. Tas redzams individuālā, iestāžu un politikas veidošanas līmenī.

Individuālā līmenī konstatēja labvēlīgu ietekmi gan uz personālu, gan cilvēkiem, kuri paplašināja savas prasmes (ieskaitot valodu prasmes), padziļināja zināšanas, attīstīja spēcīgu pārrobežu sadarbības tīklu veidošanas izjūtu un labāk spēja apzināties sevi kā Eiropas pilsoņus. Mobilitātes programmas, t. i., mācību periodi ārzemēs, šajā ziņā guva vislielākos panākumus.

Mobilitātes programmas ir ne tikai uzlabojušas atsevišķu personu prasmes, bet arī rosinājušas progresu iestāžu līmenī. Īpaši programma *Erasmus* ir ieviesusi mobilitāti augstskolu dzīvē, tādējādi radot strukturālas pārmaiņas un augstākās izglītības modernizāciju Eiropā. Dažādu veidu partnerību un projektu rezultātā novēroja arī uzlabojumus mācīšanās, mācību apgūvē un pārvaldē un strukturālas pārmaiņas programmās vai sistēmās, īpaši dalībnieku darba vidē vietējā līmenī. Ir mazāk pierādījumu, kas liecinātu par plašāku ietekmi uz valsts izglītības sistēmām, un iesaistītās valstis nebija pietiekamā mērā stratēģiski izmantojušas programmu rezultātus, lai pielāgotu savas sistēmas.

Politikas veidošanas līmenī programmu *Erasmus* un *Leonardo* ietekme ir vērojama ES instrumentu izstrādē, lai uzlabotu kvalifikāciju pārskatāmību un atzīšanu, īpaši tādu rīku atzīšanu kā Eiropas kredītpunktu pārneses sistēma (*ECTS*), Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūra (EKI) un Eiropas kredītu sistēma profesionālās izglītības un apmācības jomā (*ECVET*). Tomēr programmu *Comenius* un *Grundtvig* ietekme palika vietējā līmenī.

Kopumā programmas uzskatāmi palīdzēja veidot Eiropas izglītības telpu un ieviesa Eiropas sadarbības kultūru izglītības iestādēs.

Mūžizglītības programma, kas pieņemta laika posmam no 2007. līdz 2013. gadam, smēlusies pieredzi no saviem priekšgājējiem, turpinot pilnveidot to priekšrocības, no vienas puses, un novērst trūkumus, no otras puses.

Kā pamatprogrammā tajā integrētas darbības, kas saskaņotā veidā vērstas uz dažādām grupām, ar saskaņotām pārvaldības procedūrām un pielāgotām nozaru apakšprogrammām, lai labāk izmantotu sinerģiju.

Mūžizglītības programma veidota arī, lai efektīvāk atbalstītu ES izglītības un apmācības politiku, kas izklāstīta Lisabonas stratēģijā un darba programmā “Izglītība un apmācība 2010”. Šis atbalsts izpaužas ne tikai nozaru virzienos – skolās (*Comenius*), augstākajā izglītībā (*Erasmus*), profesionālajā apmācībā (*Leonardo*) un pieaugušo izglītībā (*Gruntvig*), bet arī jaunā starpnozaru virzienā. Komisijai ir vajadzīgais elastīgums, lai ikgadējā uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus mūžizglītības programmā prioritātes pieskaņotu pašreizējām politikas tendencēm, piemēram, programma “Jaunas prasmes jaunām darba vietām” vai Eiropas radošuma un inovācijas gads (abi 2009. gadā).

Komisija turpinās uzlabot kopīgo pārvaldības sistēmu (*LLP Link*) un nodrošinās rīkus, lai apvienotu programmu datu vākšanu un ietekmes vērtēšanu. Rezultātu kvalitātes attīstību, piemēram, attiecībā uz mobilitāti un mūžizglītības mērķu īstenošanu, līdz 2013. gadam cieši uzraudzīs sadarbībā ar valstīm, kuras pārstāvētas vienotās programmas komitejā. Uzmanību pievērsīs arī mūžizglītības programmas rezultātu labākai piemērošanai un integrēšanai, lai atbalstītu izglītības un apmācības sistēmu modernizāciju Eiropā.

Pielikums: Programmu *Socrates*, *Leonardo da Vinci* un E-mācības sasniegumi: pamatdati par projektiem un dalībniekiem

N.B.

Visas programmas neatbalstīja vienādas darbības. Tukša rūtiņa nozīmē, ka attiecīgajā programmā šāda darbība netika finansēta.

Programmu *Socrates* un *Leonardo da Vinci* skaitļi ir par 2000. līdz 2006. gadu, un programmas E-mācības skaitļi ir par 2004. līdz 2006. gadu. Šajā ziņojumā un tabulā minētie skaitļi ir aktualizēti atbilstoši jaunākajai Eiropas Komisijas statistikai.

Sasniegums	<i>Comenius (Socrates)</i>	<i>Gruntvig (Socrates)</i>	<i>Erasmus (Socrates)</i>	<i>Leonardo da Vinci</i>	<i>Arion¹ (Socrates)</i>	<i>Lingua (Socrates)</i>	<i>Minerva (Socrates)</i>	E-mācības
Mobilitāte								
Studenti/stažieri			943 000 studenti mobilitātes programmās	174 937 stažieri sākotnējā <i>VET</i> 62 971 strādājošu jauniešu 73 804 augstskolu studentu				
Personāls/skolotāji / pasniedzēji/izglītī bas speciālisti	56 329 (48 985 skolotāju apmācībās un 7366 topošo skolotāju apmācībās)	5500 pieaugušo izglītības darbinieku	135 208 augstskolu pasniedzēju	56 079 <i>VET</i> pasniedzēju	13 500 izglītī bas speciālistu un lēmumu pieņēmēju 1300 <i>Arion</i> mācību apmeklējumo s			
Iesaistītās iestādes/atbalstītie projekti			2523 <i>Erasmus</i> augstskolu hartā	19 307 mobilitātes projekti (iepriekšminēto mobilitātes programmu organizēšana)			78 sagatavo šanas apmeklēju mi	

Partnerību projekti	74 688 piešķirumi skolām	Piešķirti aptuveni 20 000 piešķirumi						E-saudzība: projektā iesaistītas 7813 skolas; dalībai reģistrējušies 23 812 skolu
Daudzpusējie projekti, sadarbības tīkli un rīki	434 (386 daudzpusējie projektiem un 41 sadarbības tīkls)	455 (417 projekti un 37 sadarbības tīkls)	520 mācību programmu izstrādes projekti, 1451 intensīvā programma un 180 sadarbības tīkli	2007 izmēģinājuma projekti attīstībai un inovācijai <i>VET</i> jomā, tostarp 78 sadarbības tīkli, 74 atsauces materiālu projekti un 165 valodu projekti		144 (66 par valodu apguvi un 78 par rīkiem, lai uzlabotu piekļuvi valodu apguvei)	269 par atklātajām mācībām un tālmācību un IKT izmantošanu izglītībā	21 projekts par virtuālajām augstskolām, 25 projekti par digitālo kompetenci un 16 projekti par transversālajām darbībām

¹Izglītības speciālistu un lēmumu pieņēmēju mācību komandējumi